

5. Мудрик А. В. Социализация человека : учеб.пособие для студ. высш. учеб. заведений / А. В. Мудрик. – М. : Изд. центр «Академия», 2004. – 304 с.

6. Полякова І. О.Формування навичок музично-вербального спілкування в процесі підготовки студентів музичних факультетів до музично-просвітницької діяльності / І. О. Полякова // Наукові записки НДУ імені М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – Ніжин, 2004. – №2. – С.80-83.

7. Сухомлинський В. О. Сто порад учителеві / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад.школа, 1988. – 310 с.

8. Шацкая В. Н. Музыкально-эстетическое воспитание детей и юношества / В. Н. Шацкая. – М. : Педагогика, 1975. – 200 с.

УДК 371.124:7.071.2

Корчагіна Г. С.

ПОТЕНЦІАЛ ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ТВОРЧИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Стаття присвячена проблемі формування інтелектуально-творчих умінь майбутніх учителів музичного мистецтва. Ґрунтуючись на результатах аналізу робіт вітчизняних і зарубіжних вчених виявлено, що інструментально-виконавська підготовки має великий потенціал для формування інтелектуально-творчих умінь у майбутніх учителів музичного мистецтва. Розкривається зміст, завдання інструментально-виконавської підготовки як найважливішої частини професійної підготовки педагога-музиканта.

Ключові слова: *інтелект, уміння, творчість, інтелектуальні здібності, інтелектуально-творчі здібності.*

It should be said that the aim of the article is to give information about the impact of potential instrumental performance training for creative and intellectual development of a musician. Revealed factors that determine the success of this process, and the role of potential instrumental performance training with a professional formation of future teachers of music.

The article deals with the formation of intellectual and creative abilities of the future teachers of music. Based on the analysis of the works of Ukraine and foreign scientists have discovered the potential of instrumental performing preparation for the formation of intellectual and creative abilities at the future teachers of music. It should be said that the aim of the article is to give information about the impact of reading music for creative and intellectual development of a musician. Revealed factors that determine the success of this process, and the role of potential instrumental performance training with a professional formation of future teachers of music. The analysis of literature on the given problem shows that many scientists of the past paid a great attention to the problem. The content, objectives instrumental performance training as an essential part of training the teacher-musician. The analysis of literature on the given problem shows that many scientists paid a great attention to the problem. This is one of the most important problems of training of future music teachers.

Keywords: *intelligence, ability, creativity, intellectual abilities, intellectual and creative abilities.*

На сучасному етапі розвитку українського суспільства, пов'язаному з процесами модернізації в освіті, украї необхідно вирішення актуальних завдань підготовки вчителя нової генерації, спроможного до інноваційної діяльності на рівні світових стандартів, здатного орієнтуватися в розмаїтті суперечностей сучасного світу, адекватно оцінювати навколишній світ, демонструвати високий рівень професіоналізму, визначати способи особистісного розвитку й саморозвитку.

На нашу думку, головним у процесі професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва є не тільки сума готових знань, яку він отримує під час навчання, але й

вироблення в них уміння самостійно та творчо застосовувати отримані знання на практиці. Не викликає сумнівів той факт, що процес професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва тісно пов'язаний з мистецтвом, оскільки цілі, які ставить перед собою освіта, збігаються з функціями мистецтва. Мистецтво має надзвичайно потужну здатність розвивати людину. «Мистецтво є найважливішим засобом прилучення людини до загальнолюдських, духовних цінностей через власний досвід, особисте емоційне переживання, адже воно виражає і формує ставлення людини до всіх явищ буття і до самої себе, а близькість педагога до мистецтва дозволить надати процесу навчання і спілкування з дітьми гуманно-особистісного характеру» [6, с.8].

Необхідно відмітити, що останні роки увага вчених до проблеми інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва зростає, але зосереджена вона переважно на окремих аспектах процесу навчання гри на музичних інструментах. Аналізуючи процес інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, ми дійшли висновку, що взаємозв'язок між предметами інструментально-виконавського циклу (основним і додатковим інструментом, концертмейстерським та оркестровим класом, ансамблем тощо) відсутній. Кожен предмет націлений на відпрацювання своїх, вузько специфічних умінь та навичок.

Під інструментально-виконавською підготовкою майбутнього вчителя музичного мистецтва ми розуміємо двоєдиний поетапний процес, який передбачає навчання гри на фортепіано як універсальному музичному інструменті, а також обов'язкову концертно-виконавську діяльність студентів.

На нашу думку, необхідною умовою формування інтелектуально-творчих умінь є інструментально-виконавська діяльність, у результаті якої відбувається відпрацювання набутих умінь у реальних умовах, бо саме у виконавстві особливо яскраво виражається інтелектуально-творча спрямованість особистості майбутнього педагога. Цей вид діяльності дає можливість повніше розкрити індивідуальність, розвиває творчу самостійність, активізує минулий естетичний досвід, залучає потрібні асоціативні зв'язки.

В основі виконавської діяльності - внутрішні музично-слухові уявлення, які є надійною опорою для пам'яті виконавця та для його мислення. На основі ретельної аналітико-синтетичної роботи над текстом виконавець досягає його ідеального уявного відтворення внутрішнім слухом. Початкова ж стадія творчості – це стадія інтелектуальної роботи над музичним образом. Важливими складовими процесу підготовки майбутніх фахівців музично-педагогічного профілю є інструментальний і методичний компоненти. Цільова установка на взаємодію цих складових передбачає орієнтацію на здобуття майбутніми вчителями музичного мистецтва знань та практичного досвіду, пов'язаного із інструментально-виконавською діяльністю. Не можна не відзначити, що залучаючись в діяльність, пов'язану з виконавством, інтелектуально-творчі уміння отримують всебічний, гармонійний розвиток.

Формування інтелектуально-творчих умінь може мати місце при різних видах музичної діяльності, наприклад при систематичному прослуховуванні музики, вивченні музично-теоретичних та музично-історичних дисциплін. Однак процеси розвитку музиканта протікають особливо ефективно в тих випадках, коли він практично, а не умоглядно, оперує музичним матеріалом.

На наш погляд, інструментальне виконавство, у порівнянні з іншими видами виконавської діяльності, володіє найбільшими продуктивними педагогічними можливостями як у плані розкриття природи виконавства, творчого інтерпретаційного процесу, так і для виявлення та розвитку інтелектуально-творчих умінь. Оскільки саме в процесі інструментально-виконавської діяльності діє важлива закономірність психологічного порядку, згідно з якою «кращий спосіб зрозуміти і освоїти явище - це відтворити його» (С. Савшинський) [4, с. 25].

Отже, гра на інструменті дозволяє відчути себе людиною-творцем, пробуджуючи в ньому художника, здатного відчувати і цінувати справжні шедеври музичного мистецтва, втілювати своє бачення краси в різноманітних музично-творчих проявах, використовуючи досить різноманітне коло музичних інтонацій, широкі скачки, зіставлення регістрів тощо.

Крім того, в процесі інструментального музикування з'являється можливість простежити залежність характеру звуку, його інтонаційної виразності від способу звуковидобування, динамічних, тембрових і звуковисотних можливостей різних інструментів. Інструментально-виконавська підготовка є важливою частиною професійної підготовки педагога-музиканта.

Зрозуміло, що інструментально-виконавська підготовка у мистецьких вищих навчальних закладах педагогічного напрямку передусім спрямована на виконання в школі. Але зрозуміти музику і донести її сенс до дітей не можливо, якщо вчитель не в змозі передати образний зміст твору звуком. На думку В. Живова, виконавський процес містить в себе два пов'язаних між собою компоненти: осягнення суті твору (сприйняття) і його передачу (відтворення). До того ж, це не просто компоненти виконавського процесу, а його послідовні етапи, кожен з яких має відносно самостійні розділи: засвоєння і включення в художній образ музичного твору [1].

П. Косенко виділяє наступні завдання інструментальної підготовки:

- розвиток музично-творчих здібностей (музичний слух та пам'ять, відчуття ритму, рухо-моторний комплекс, художньо-образне мислення, фантазія, уява тощо);
- набуття досвіду концертмейстерської роботи;
- опанування формами та методами роботи, необхідними для проведення на високому професійному рівні різноманітної позакласної музично-виховної роботи з учнями (лекції-концерти, заняття з дітьми в групі подовженого дня тощо);
- засвоєння репертуару, включеного до шкільних програм зі слухання музики (вміння виконувати фрагменти творів, зосереджуючи увагу дітей на найбільш виразних та важливих моментах, давати до них словесні коментарі);
- оволодіння основними напрямками світової та вітчизняної інструментальної музики (бароко, класицизм, романтизм тощо) у виконавському аспекті; формування вмінь грамотно, технічно, стилістично правильно та художньо виразно виконувати сольну інструментальну програму [2].

Особливістю саме фортепіанної підготовки порівняно з іншими видами виконавської підготовки, на наш погляд, є наявність більш продуктивних педагогічних можливостей в розкритті саме природи інструментального виконавства. На думку Г. Ципіна, гра на музичному інструменті щедро збагачує учнів особистим, власноручно здобутим досвідом. При цьому безпосереднє зіткнення з музичним матеріалом допомагає пов'язувати систему уявлень і понять з реальними звуковими образами і тим самим підводить необхідну базу для різноманітних музично-розумових операцій, сприяє їх успішному протіканню. Він наголошує на тому, що «недостатньо лише констатувати сприятливі можливості фортепіанної педагогіки для всебічного та інтенсивного розвитку музикантів. Суть у тому, щоб використати ці можливості, розкрити їх з вичерпною повнотою» [5]. Тому особливо необхідно донести розуміння важливості професійного володіння фортепіано до тих студентів, які вивчають його, як додатковий музичний інструмент.

На думку Р. Тельчарової, професійна підготовка студентів у класі фортепіано представлена системою, що включає декілька взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих видів виконавської практики: «Перший безпосередньо пов'язаний з навчальною роботою і є немов би її завершенням. Сюди належать такі виступи студентів, в яких передбачається їхній зв'язок зі слухачами – це академічні концерти, звітні концерти класу, участь у конкурсах тощо. Другий вид передбачає виконавську діяльність студентів у школі і для дітей. Третій вид виконавської практики пов'язаний із суспільно-просвітницькою роботою студентів» [3, с. 90].

Отже, у процесі інструментального музикування з'являється можливість проаналізувати, порівняти залежність характеру звуку, його інтонаційної виразності від способу звуковидобування, динамічних, тембрових і звуковисотних можливостей різних інструментів, дозволяє втілити своє бачення краси в різноманітних музично-творчих проявах.

Література

1. Живов В. Л. Теория хорового исполнительства / В. Л. Живов. – М. : Эдиториал УРСС, 1998. – 192 с.

2. Косенко П.Б. Актуальні питання вдосконалення інструментальної підготовки майбутнього вчителя музики (гітариста) / П.Б. Косенко // Педагогіка вищої та середньої школи: зб. навч. праць. – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2007. – № 18, Ч.1. – С.202-212.
3. Тельчарова Р.А. Уроки музикальної культури. – М.: Просвещение, 1991.– 158 с.
4. Тимошенко Н.П. Формирование педагогических умений и навыков у студентов музыкально-педагогических факультетов: автореф. дисс. на соискание науч. ст. канд. пед. наук: спец.13.00.01 „Общая педагогика и история педагогики ” / Н.П. Тимошенко. – Киев, 1991. – 20 с.
5. Цыпин Г.М. Обучение игре на фортепиано / Г.М. Цыпин. – М. : Просвещение, 1984. – 174 с.
6. Юсов Б.П. Законы Вселенной и законы культуры // Педагогика искусства и интеграция. Материалы Международной конференции.– М., 2001. – М., 2001. – С.8.

УДК 378.14

Кузнецова О. А.

НЕТРАДИЦІЙНІ ФОРМИ РОБОТИ У КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКОМУ КЛАСІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

У статті розглядаються шляхи професіоналізації через формування системи естетичних мистецьких компетентностей у студентів, які спираються на впровадження структури професійної готовності до педагогічної діяльності. Висвітлюється нетрадиційні форми роботи у концертмейстерському класі при підготовці майбутнього вчителя музики

Ключові слова: *готовність, нетрадиційні форми роботи, концертмейстерський клас, ансамбль.*

Kuznetsova O. A. Nontraditional forms of work in concertmeister class during the preparation of future music teacher. *The article discusses the ways of professionalization through the formation of the system of aesthetic artistic competencies of students, based on the implementation of the structure of professional readiness for pedagogical activity.*

Nontraditional forms of work in concertmaster class during in the preparation of the future teacher of music are considered, for example, the method of intuitive foresight of artistic events, the method of nonverbal emotional response, the method of "artistic collage." Certain concrete nontraditional and creative forms of work with a piano duet in 4 hands in concertmaster class are considered. The different approaches to the structure of readiness for pedagogical activity are analyzed.

A description of a new genre of ukrainian folk musical is given, which is a nontraditional for the educational literature in general; concrete fragments of the folk-musical for implementation of experimental creative searches in the course of concertmaster class are offered.

The specificity of classes in the concertmaster class is considered, which consists in instilling of skills of an ansamblist to the specialist-individualist, meaning the art to understand and share feelings of the musicians, who perform together a piece of music.

Keywords: *readiness, nontraditional forms of work, concertmaster class, ensemble.*

Новітня редакція Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти (2013) у освітній галузі «Мистецтво» визначає основною метою «формування в учнів у процесі сприймання, інтерпретації, оцінювання ними творів мистецтва та провадження практичної діяльності системи ключових, міжпредметних, естетичних і предметних мистецьких компетентностей як цілісної єдиної основи світогляду, а також здатності до художньо – творчої самореалізації та культурного самовираження». Робиться наголос на пріоритетності впровадження компетентнісного підходу до основи особистісного художньо-естетичного розвитку школяра.

Серед змістовних ліній освітньої галузі «Естетична культура» в стандарті базової і повної загальної середньої освіти старшої школи є завдання: «формування вмінь і навичок